

ECLESIASTES SUTIYOQ LIBRO

Ñawpaq Testamentota Griego idiomaman tikraspankuraqmi kay librotaqa suticharqaku Ecclesiasteswan. Ecclesiastes ninanqa “willakuq” ninanmi. Chay willakuqmi rimarqa runapa vidanqa imapaqmi kasqanmanta. Rimarqataqmi kay pachapi kawsanakamaqa imakunam maskanamantapas.

Willakuqqa anchata yuyaymanaspanmi entienderqa runapa vidanqa pisi tiempollapaq kasqanmanta, nirqataqmi tukuy sasachakuyqa intusqan kasqanmantapas chaynataq runaqa yanqallapaq kawsasqanmantapas. Runataqa Tayta Diosmi unancharqa payta respetaspa kusikuyta tarinanpaq. Diosllam tukuy imapas yachaq juezqa. Kay vidapi Diospa favor-ninkunawan gozakuyqa, llamkakuyqa, yachayniyoq kayqa hinaspa tukuy imayoq kayqa allinpunim Diosta respetaspa pipas kasukuptinqa.

Tukuy imaqa yanqallapaq kasqanmanta

1 ¹ Kay palabrakunaqa yachachikuqpa rimasqankunam. Paymi karqa Davidpa churin chaynataq Jerusalem llaqtapi rey. ² Yachachikuqmi nin:

iChinkaruq waspiy hinallam tukuy imaqa!

iPasaypaq chinkaruqllam tukuy imaqa!

³ ¿Imatataq runaqa horqokun llamkasqanmanta, kay pachapi tukuy ñakariywan llamkasqanmanta?

⁴ Wañurunmi miraykuna.

Nacemunmi miraykuna.

Allpam ichaqa hina kaqla.

⁵ Intim qespimun.

Intim seqaykun.

Maymi lloqsimusqanmanmi kallpan.

Kasqallan qespimunanaqmi kallpan.

⁶ Wayram pukun surlawman

hinaspam muyurin norte lawman.

Muyuspa-muyuspa pasan wayraqa.

Maymi muyusqanmanmi kutiykun wayraqa.

⁷ Llapallan mayukunam rin lamar qochaman.

Lamar qochañataqmi mana huntanchu yakuwan.

Mayukunapas qallarimusqanmanmi kutiykun huktawan.

⁸ Tukuy imam runata amichin.

Rimayninmantapas mastaraqmi amichin.

Ñawim mana saksanchu qawasqanwan.

Rinripas manam saksanchu uyarisanwan.

⁹ Tukuy ima kaqkunaqa hina kaqlam kanqa.

Tukuy ima rurasqa kaqkunaqa hina kaqlam kanqa.

Manam imapas mosoqqa kanchu kay pachapiqa.

¹⁰ Manam imapas kanchu:

“Kayqa mosoqmi” ninanchik.

Wiñay tiempomantam karqaña

manaraq kachkaptinchik.

¹¹ Ñawpaq kaqkunamantam manaña runakuna yuyarinkuchu.

Qepa hamuqkunapas manam yuyarinqakuchu.

Hamuq kaqkunamantam mana yuyarinqakuchu.

Yachachikuqta imakunam pasasqanmanta

¹² Ñoqa yachachikuqmi Israel nacionpi rey kaspay Jerusalem llaqtapi gobiernarqani ¹³ hinaspa kay pachapi runakunapa tukuy rurasqanta yachaywan entiendenaypaq suma-sumaqa tapukachakurqani. Sasa-sasa llamkaytam Dios qorqa runakunaman ruranankupaq. ¹⁴ Kay pachapi llapa rurasqakunata qawaykuspaymi cuentata qokuni tukuy chaykunaqa chinkaruq waspiy hinalla kasqanta otaq wayrata hapirunapaq qatikachay hinalla kasqanta.

¹⁵ Qewisqataqa manam derechayta atichwanchu.

Faltaq kaqtaqa manam yupayta atichwanchu.

¹⁶ Sonqoypim nikurqani: “Jerusalem llaqtapi llapallan ñawpaq gobiernaqkunamanta masta hatunchakuruspami aswan yachaysaparaq rikuriruni. Hayparunim sinchi yuyayniyoq kayta chaynataq yachaytapas. ¹⁷ Churakuykurqanim yachayniyoq kayta entiendenaypaq chaynataq mana yuyayniyoq kaytapas hinaspa loco hina ruraytapas entiendenaypaq. Tukuy kaykunapas wayrata hapirunapaq qatika-chay hinalla kasqantam yacharuni” nispa.

¹⁸ Achka yachayniyoq runaqa

achka uma nanaytam tarinqa.

Yachayninman yapaq runaqa

llakikuytam yapakunqa.

2 ¹ Nikurqanitaqmi: “Kunanqa kusikuymanyá qokusaq allin kawsayta tarinaypaq” nispa. Ichaqa chaypas chinkaruq waspiy hinallam. ² Asikuymantam nirqani chayqa mana yuyayniyoq runapa ruranan kasqanta. Kusikuymantañañataqmi nirqani chayqa mana imapas apamuq kasqanta.

³ Yachayniyman hina yuyaywan ruraspaymi cuerpoymán gustota qonaypaq upyaykunaman qokurqani. Kay pachapi runakuna pisi tiempollapaq kawsaspa loco hina rurasqankutam ñoqapas ruraraqani cheqapchus chay rurasqankuwan allin kawsasqankumanta cuentata qokunaypaq.

⁴ Hatun trabajokunatam ruraraqani.

Kikiyapaqmi palaciokunata rurachirqani.

Chakraykunapim uvasta plantachirqani.

⁵ Huertakunatawan parquekunatam

rurachirqani.

- Tukuy rikchaq ruruyoq sachakunatam plantarqani.
- ⁶ Plantachisqay sachakunata parqochinaypaqmi estanquekunata rurachirqani.
- ⁷ Rantirqanim sirvientekunatawan sirvientakunatapas. Kapuwarqataqmi palacioypi naceq criadoykunapas. Achkallañataqmi vacaykunawan ovejaykunapas kapuwarqa. Jerusalem llaqtapi ñoqamanta ñawpaq gobiernaqkunamantapas aswan achkaraqmi kapuwarqa.
- ⁸ Ñoqaqa huñukururqanitaqmi qori-qollqetapas. Chaykunataqa munapayanmi reykunapas. Chaykunataqa munapayanmi nacionkunapas. Kapuwarqam takiqkuna qarikunapas-warmikunapas. Gozakunaypaqmi kapuwarqataq huk warmikunapas.
- ⁹ Jerusalemipi ñawpaq gobiernaqkunamantapas aswan reqsisqam rikurirurqani. Chaywanpas yachayniytam hinalla waqaycharqani.
- ¹⁰ Gozakurqanim qawaspay munarusqaykunapi. Gozakurqanim sonqoypa munarusqankunapi. Ñakariywan tukuy rurasqaypim gozakurqani. Tukuy chaypa pagontam gozakuyta chaskirqani.
- ¹¹ Chaymantam piensarqani llapa rurasqaymanta. Piensarirqanim ñakariywan rurasqaymanta. Hinaptinmi chaykunaqa karqa chinkaruq waspiy hinalla. Hinaptinmi chaykunaqa karqa wayrata hapirunapaq qatikachay hinalla. Kay pachapiqa tukuy imam mana valeqla.
- ¹² Ñoqaqa piensarirqanitaqmi yachaymantapas chaynataq mana yuyayniyoq kaymantapas chaynataq sonso kaywan ruraymantapas. Qepay hamuq reyqa ñimatarataq ruranman? Payqa imapas rurasqa kaqllatañam ruranman.
- ¹³ Cuentatam qokuruni:
Imaynam achkiypas tutayaymanta aswan valorniyoy, chaynam yachayniyoq kaypas mana yuyayniyoq kaymantaqa aswan valorniyoy.
- ¹⁴ Yachayniyoq runaqa allinta qawaspam purin. Sonso runam ichaqa tutayaypi hina purin. Ichaqa hina kaqllam pasan yachayniyoq runatapas. Hina kaqllataqmi pasan sonso runatapas.
- ¹⁵ Chaymi nikurqani:

“Sonso runata imapas pasarusqanqa,
ñoqatapas hina kaqlam pasaruwanqa.
Chaynaqa manam serviwanchu yachayniyoq kayniyoq” nispa.
Nikurqanitaqmi:

“Chaypas chinkaruq waspiy hinallam” nispa.

- ¹⁶ Yachayniyoqmantaqa manam haykapipas yuyarinqakuchu.
Manataqmi sonso runamantapas yuyarinqakuchu.
Tiempopa risqanman hinam llapallanku qonqasqaña kanqaku.
Yachayniyoqpas hinaspa sonsopas iguallam wañunqaku.

¹⁷ Chayraykum kay pachapi lliw ruraykunatapas amiruspay vidaytapas cheqnipakururqani. iTukuy imapas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam! ¹⁸ Cheqnipakurqanitaqmi kay pachapi ñakariywan tukuy ima rurasqaykunatapas. Chaykunataqariki saqesaq qepay hamuq runamanmi. ¹⁹ Ichaqa ¿pimá yachan, ichapas chay qepay hamuq munaychakuqqa kanman yachayniyoqpas otaq sonsopas? paychiki kay pachapi ñakarispay yachaywan tukuy ima llamkasqaykunapi munaychakunqa. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam!

²⁰ Chaymi ñakariywan kay pachapi llapa llamkasqaymanta yuyariptiy sonqoy tukukurqa. ²¹ Kanmi yuyaywan, yachaywan chaynataq experienciawan llamkaq runa, ichaqa mana llamkaq runamanmi tukuy imankunata saqeykun. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq hatun mana allinllam!

²² Runaqa ¿imatataq horqokun afanakuspa ñakariywan kay pachapi llamkasqanmanta? ²³ Tukuy vidanmi nanaylla chaynataqmi ñakarispaymantapas llakillataq. Tutapas pensamientowanmi mana puñuncho. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam!

²⁴ Runapaq allinqa kanman mikukuyllam, tomakuyllam chaynataq llamkasqanmanta kusikuyllam. Tukuy chaykunaqa Diosmanta kasqantam yacharuni. ²⁵ Mana chayna kaptinqa ¿pitaqsi mikunman hinaspa gozakunman? ²⁶ Agradaq-nin runamanqa Diosmi qon yuyayta, yachayta chaynataq kusikuyta. Huchallikuq runamanmi ichaqa qon llamkayta chaynapi huñuruspa hinaspa montokuruspa Diospa agradonpaq kaq runaman qonanpaq. iChaypas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam!

Tukuy imam tiempoyoqla

3 ¹ Kay pachapiqa tukuy imam tiempoyoqla.
Imapas munaruyqa tiempoyoqlam.

- ² Kanmi nacenapaq tiempo.
Kanmi wañunapaq tiempo.
Kanmi plantanapaq tiempo.
Kanmi platasqa horqonapaq tiempo.

- ³ Kanmi wañuchinapaq tiempo.
Kanmi hampinapaq tiempo.
Kanmi tuñichinapaq tiempo.
Kanmi hatarichinapaq tiempo.

- ⁴ Kanmi waqanapaq tiempo.
Kanmi asinapaq tiempo.

- Kanmi lutokunapaq tiempo.
 Kanmi tusunapaq tiempo.
⁵ Kanmi rumikuna cheqechinapaq tiempo.
 Kanmi rumikuna huñunapaq tiempo.
 Kanmi abrazanapaq tiempo.
 Kanmi mana abrazanapaq tiempo.
⁶ Kanmi maskanapaq tiempo.
 Kanmi chinkachinapaq tiempo.
 Kanmi waqaychanapaq tiempo.
 Kanmi wischunapaq tiempo.
⁷ Kanmi pacha llikinapaq tiempo.
 Kanmi pacha siranapaq tiempo.
 Kanmi upallanapaq tiempo.
 Kanmi rimanapaq tiempo.
⁸ Kanmi pitapas kuyanapaq tiempo.
 Kanmi pitapas cheqninapaq tiempo.
 Kanmi guerrapi peleanapaq tiempo.
 Kanmi hawkayypi kanapaq tiempo.

⁹ ¿Imatataq runaqa horqokun ñakarispá llamkasqanmanta? ¹⁰ Diosmi runakunaman llamkayta qon chaypi llamkanankupaq, chaytam ñoqa qawarqani. ¹¹ Diosqa tukuy imatam tiempollanpi sumaqlлатаña rurarqa hinaspa runakunaman qorqa wiña-wiñaypaq kaqkunamanta piensanankupaq. Chaywanpas runaqa manam entiendeyta atinmanchu qallariyninmanta tukuyinkama Diospa rurasqantaqa.

¹² Yachasqayman hinaqa runapaqa manam imapas allinqa kanchu aswanqa kusikuyllam hinaspa kawsakunankama allin rurayllam. ¹³ Runapaq allinqa kanman mikukuyllam, tomakuyllam chaynataq llamkasqanmanta kusikuyllam. Tukuy chaykunapas Diosmantam hamun. ¹⁴ Yacharunitaqmi Diospa llapa rurasqankunaqa wiñaypaq kasqanta, chaymanqa manam pipas yapanmanchu nitaq pipas qechunmanchu. Chaykunatam Dios rurarqa runakuna payta respetananpaq.

- ¹⁵ Kunan sucedekuqmi ñawpaq tiempopi karqaña.
 Manaraq pasaqkunapas ñam sucedekurqaña.
 Pasaqtaqa Diosmi yapatawan kutichimunqaña.

Runakuna ukupi engañokuna kasqanmanta

- ¹⁶ Kay pachapim rikurqani:
 Allin arreglo kanan sitiopim
 mana allinta ruranku.
 Allin ruray kanan sitiopim
 mana allinta ruranku.
¹⁷ Chaymi sonqoypi piensarqani:
 “Allin ruraq runatapas Diosmi juzganqa.
 Mana allin ruraqtapas Diosmi juzganqa.
 Imapas munaruyqa tiempoyoqllam.
 Tukuy ima ruraypas Diospa qayllanpiqa tiempoyoqllam.”

¹⁸Ñoqam piensarqani: “Runakunataqa Diosmi entiendechin animalkunaman rikchakuq kasqankuta yachanankupaq.” ¹⁹Runakunata imam sucedesqanmi animalkunatapas suceden. Runakuna hinataqmi animalkunapas wañun, chaynaqa runapapas chaynataq animalpapas samayninqa hina kaqllam. Runaqa manamá animaltaqa masyanchu. ¡Chaypas chinkaruq waspiy hinallam! ²⁰Animalpas, runapas hina kaqllamanmi rinku. Llapallankum ñutu allpamanta rurasqa karqaku. Llapallankutaqmi ñutu allpaman kutiykunqaku. ²¹¿Pitaq yachan runakunapa espiritun altoman risqanta otaq animalpa espiritun allpaman yaykusqanta? ²²Chaymi cuentata qokuruni:

Runapaq allinqa kanman llamkasqanmanta kusikuyllam.
Llamkasqanmanta pagonqariki chaykunallam.
Paypa qepan tiempopi pasaqtaqa
¿pitaq qawachinman paymanqa?

4 ¹Qawarispaymi kay pachapi tukuy ñakariyta rikurqani:

Ñakariqkunam waqanku
ichaqqa manam pipas consuelaqnin kanchu.
Atiyniyoqkunam ñakarichinku
ichaqqa manam pipas consuelaqnin kanchu.

²Kawsaqkunamantapas aswan allinqa
wañuqkunam.
Kunankama kawsaqkunamantapas allinqa
wañukuqkunam.

³Kay pachapi mana allinkunata
manaraq rikusqankuraykum,
wañuqkunamantapas aswan allinqa
manaraq nacemuqkuna.
Kay pachapi mana allinkunata
manaraq rikusqankuraykum,
kawsaqkunamantapas aswan allinqa
manaraq nacemuqkuna.

⁴Rikurqanitaqmi tukuy llamkayqa hinaspa tukuy imapa allin qespisqanqa runakuna envidiachisqanta.

Chaypas chinkaruq waspiy hinallam,
wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam.

⁵Sonso runaqa makinkunatam chupqakuykun.
Chaynapim wakchayayman wichikuykun.

⁶Ñakariywan llamkaspas iskaynin makinpi
imayoqpas runamantaqa
otaq wayrata hapirunanpaq
qatikachaq runamantaqa
hawkayypi kawsakuspa huknin makillanpi
kapuqniyoq runam

kanman aswan allinqa.

⁷Yapatawan qawarispaymi kay pachapi rikurqani huk chinkaruq waspiy hina-lla kaqta:

⁸ Kanmi runa mana piyniyoc,
mana churiyoc, mana wawqeyoc.
Ichaqa mana samaykuspanmi llamkachkan.
Apuyasqanwan mana contentakuspanmi llamkachkan.
Manam tapukunchu: “¿Pipaqtaq ñoqaqa
ñakariywan llamkani?” nispa.
“¿Imanasqataq vidaypiqa mana kusikunichu?” nispa.
Chaypas chinkaruq waspi hinallam
chaynataq sasa llamkayllam.

Huklla kaspaga atisunmi

- ⁹ Chulla runalla kanamantaqa
iskay runam aswan allinqa.
Iskayninkum llamkasqankumanta chaskinqaku.
Aswan mastam pagonkuta chaskinqaku.
- ¹⁰ Iskayninkumanta huknin wichiykuptinqa
hukninmi wichiqta hatarichinqa.
Ichaqa iimaynaraq kallanman
sapallan wichiykuq runaqa!
Wichiykuptinqa manam pipas,
hatarichinqachu paytaqa.
- ¹¹ Qonichinakunkum iskay puñuqkunaqa.
¿Piwantaq qonichinakunman sapallan puñuqqa?
- ¹² Vencerachikunmanmi chullalla runaqa
ichaqa defiendekunmankum iskay runaqa.
Manam facillataqa tipirunmankuchu kimsa pata qaytutaqa.

Yachayniyoq kayqa manam yuyaq runakunallapaqchu

¹³Allin consejokunata mana chaskiq machuyasqa sonso reymanta aswan allinqa yachayniyoq wakcha mozom. ¹⁴Chayna mozoqa carcelmanta lloqsiruspanpas otaq nacionpi wakcha nacespanpas gobiernanmanmi. ¹⁵Kay pachapi kawsaspa puriqkunatam rikurqani reypa rantinpi kaq mozopa favorninpi kasqankuta. ¹⁶Manaña yupay atina yanapaqnin runakuna kaptinpas qepa wiñaykunaqa manam paymanta contentochu karqaku. Chaypas chinkaruq waspiy hinallam. Wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam.

Cumplinapunim prometekusqanchiktaqa

5 ¹Diospa templonman yaykuspaykiqa kasukunaykipaqyá asuykuy. Amayá sonso runakuna hinaqa ruraychu. Paykunam animal wañuchisqanku kañasqa ofrenda-ta presentanku ichaqa manam yachankuchu chay rurasqankuqa mana allin kasqanta.

² Amayá mana piensarispaqa

apurawman rimaychu.
 Amayá hawanpi-ukunpiqa
 Diosman prometekuychu.
 Diosqa kachkan hanaq pachapim.
 Qamqa kachkanki kay pachapim.
 Amayá llumpaytaqa rimaychu.
³ Pensamientopa intusqan kayqa
 muspayllatam apamun.
 Llumpay rimayqa
 sonsopa rimanallantam apamun.

⁴Diosman prometekuspaykiqa ama unaspayá cumpliyuni. Sonso runakunaqa manam payta agradanchu. Chaynaqa cumpliyuniyá prometekusqaykita. ⁵Prometekuspa mana cumplinykimanta aswan allinqa kanman mana prometekuyami.

⁶Amam rimaynikiqa huchallichisunkichu chaynapi prometekusqaykita apaq hamuptin: “Pantarurqanim” nispa ama ninaykipaq. ¿Imapaqtaq rimasqaykikunawanqa Diosta piñachiwaq chaynapi rurasqaykikunata chinkarachinanpaq? ⁷Achka muspayqa hinaspa achka rimayqa chinkaruq waspiy hinallam, qamyá ichaqa Diosta respetay.

Riquezakunaqa mana valesqanmanta

⁸Huk kaqnin llaqtapi wakchakunata autoridad ñakarichisqanta qawaspaykiqa chaynataq allin arreglota derechonpi mana ruraptinkuqa amayá admirakuychu. Chay autoridadpa hawanpim kachkan aswan huk autoridad, paykunapa hawanpi-pas hukkunaraqmi kachkan. ⁹Chaywanpas allpapa rurunqa llapallanpaqmi. Kikin reypas allpapa rurunwantaqmi mantienekun.

¹⁰Qollqe kuyaq runaqa
 mayñaña qollqewanpas manam contentakunmanchu.
 Achka imayoqpas kayta munaqqa
 manam contentakunmanchu.

Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.
¹¹Runapa kapuqninkuna miraruptinqa
 provechaqninkunapas mirantaqmi.
 Manam imatapas horqokunchu dueñonqa.
 Gustotaqa tarin qawasqallanwanmi.

¹²Asllata otaq achkata mikuspanpas
 miskitam puñukun llamkakuq runaqa.
 Achka kapuqninkunaraykum mana
 puñunchu apu runaqa.

¹³Onqoy hina mana allintam
 kay pachapi rikurqani.
 Qori-qollqe waqaychayqa
 hatalliqninpa mana allinninpaqmi.

¹⁴Chay kapuqninkunataqa
 mana allin negociopim yanqacharun.

Hinaptinmi churin kaqpas
mana imayoqña rikurirun.

- ¹⁵ Mamanmanta naceq wawaqa
manam imatapas apamunchu.
Chaynam wañukuqpas
llamkasqanpa pagontaqa mana apanqachu.
- ¹⁶ Kaypas onqoy hina mana allinmi.
Imaynam kay pachaman hamurqa.
Chaynam kasqallan kutikunqa.
Llamkasqanmantam mana horqonchu imatapas.
Wayrapa aparunallanmi llamkasqanpas.
- ¹⁷ Chaymantapas kawsanankamam tutayayllapi mikun.
Afanllawanmi, onqoyllawanmi, rabiallowanmi mikun.

¹⁸ Sumaqaqa rikchakapuwan kaymi: Runapaq allinqa kanman mikukuyllam, tomakuyllam chaynataq Dios kawsachinan punchawkama ñakariyan llamkasqanmanta kusikuyllam. Chayllam paypa pagonqa. ¹⁹ Diosqa pimanpas qonmi qori-qollqetawan tukuy imata. Payllataqmi runamanqa qon chaykunamanta mikunanpaq, pagonta chaskinanpaq chaynataq ñakariyan llamkasqanmanta kusikunanpaqpas. ²⁰ Runata kusikuyllapi Dios kawsachisqanraykum, runataqa vidanmanta mana pasaypaq imapas qokunchu.

6 ¹ Rikurqanitaqmi kay pachapi runakunapaq llumpay sasa kaqta: ² Diosmi qon wakin runaman qori-qollqetawan tukuy imata chaynataq reqsisqa kaytapas. Manataqmi sonqonpa tukuy ima munasqantapas faltachinchu, ichaqa Diosmi mana provechachinchu chaykunamanta gozakunanpaq, aswanqa chay runapa mana reqsisqan runañam provechakun. Chaypas chinkaruq waspiy hinallam chaynataq onqoy hina mana allinllam. ³ Sichu runa pachak churiyoq kanman hinaspa unay watata kawsanman, ichaqa achka watata kawsakuspanpas allin kaqmanta mana gozakuptinqa chaynataq sepulturallapipas mana pampasqa kaptinqa, ñoqam chay runamanta nini: “Abortasqa wawam paymanta aswan allinqa” nispa. ⁴ Abortasqa wawaqa yanqapaqmi nacemun. Tutayayllapim chinkarunpas. Tutayayllapitaqmi sutinpas qonqasqa kanqa. ⁵ Chay abortasqa wawaqa intita mana rikuchkaspapas chaynataq mana imata yachachkaspapas, chay runamanta aswan hawkaraqmi samakunqa. ⁶ Chay runa allin kaqmanta mana gozakuspan iskay waranqa watataña kawsapinpas ¿manachu iskayninku chulla sitiollaman rinqaku?

⁷ Mikunallanpaqmi ñakariyan llamkan runaqa.
Ichaqa manam sonqonpas tiyanchu mikusqanwanqa.

⁸ Yachayniyoq runaqa ¿imapitaq
masyan sonso runataqa?
Wakcha runataqa ¿imapaqtaq servinman
runamasinwan kawsasqanqa?

⁹ Runapa rikusqanmi aswan allinqa
paypa imapas munarusqanmantaqa.
Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.
Wayrata hapirunapaq qatikachay hinallam.

¹⁰ Kunan kaqqa ñawpaqmantaraqmi sutiyoqña karqa.

Runapa kasqanqa ñam yachasqaña karqa.
Manam pipas atipanakunmanchu
paymanta aswan atiyniyoq runawanqa.

- ¹¹ Achka rimaykunaqa mirarachinmi
mana valeq kaqkunatapas.
Chayna rimaymantaqa
¿provechanmanchu imallatapas?

¹² Chinkaruq waspiy hinallam runapa pisi watakuna kawsasqanqa, chay wa-tankunaqa pasarunpas llantuy hinallam. Runapa kawsakusqanpi imapas allin kasqantaqa ¿pitaq yachan? Paypa wañukusqanpa qepantaqa ¿pitaq willanman kay pachapi pasaqkunamanta?

Yachayniyoq runamantawan sonso runamanta

7 ¹ Miski asnaq olormantapas
aswan allinqa honorniyoy kaymi.
Runapa nacesqan punchawmantapas
aswan allinqa wañukusqan punchawmi.

² Convido wasiman riyantaqa
wañuchikuqpa wasinman riyimi aswan allinqa.
Wañuywanmi llapa runa tukurunku.
Kawsaq runakunapas chaymantam piensarinanku.

³ Runapa asikusqanmantaqa
llakisqa kasqanmi aswan allinqa.
Llakiqa runapa uyantam hukmanyachin
ichaqa paypa sonqontam allinyachin.

⁴ Yachayniyoq runakunaqa wañuymantam piensarinanku.
Sonso runakunam ichaqa kusikuylamanta piensanku.

⁵ Sonso runakunapa takisqan uyariymantaqa
yachayniyoqkunapa qaqchakusqan uyariymi
aswan allinqa.

⁶ Sonsopa asikusqanqa
tullpapi kichkapa toqyasqan hinallam.
Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.

⁷ Yachayniyoq runa pitapas ñakarichispaqa
sonso runa hinam rurachkan.
Yanqamanta regalota chaskikuq runaqa
sonqontam mana allinman tikrachkan.

⁸ Ima asuntopapas qallariyninmantaqa
chay asuntopa tukupayninmi aswan allinqa
Pay tukuq runamantaqa

anaq piñakuq runam aswan allinqa.

⁹ Ama chaylla piñakuruq kaychu.

Chayna kaspapaq manam kanki yachayniyoqchu.

¹⁰ Ama haykapipas niychu:

¿Imanasqataq ñawpaq tiempokunaqa

kunan tiempomantapas

aswan allin karqa? nispaykiqa.

Manam yachayniyoq hinachu

tapukuchkanki chaynataqa.

¹¹ Herenciayoq hinaspa yachayniyoq runaqa

favorecenmanmi kay pachapi runakunataqa.

¹² Yachayniyoq runataqa yachayninmi defienden.

Chaynataqmi kapuqniyoqtapas qollqen defienden.

Chaywanpas yachayniyoq kaymi aswan allinqa.

Yachayninmi allinta kawsachin chay runataqa.

¹³ Qawaykuy Diospa rurasqanta.

¿Pitaq derechanman paypa qewisqanta?

¹⁴ Allin punchawkuna tupasuptikiqa

chayraykuyá kusikuy.

Sasachakuykuna hamusuptikiñataq

kaynata piensariy.

Chaykunataqa iskaynintapas

Diosmi ruraron.

Hamuq punchawkunamanta

runa mana yachananpaqmi

chaynataqa ruraron.

¹⁵ Chinkaruq waspiy hinalla kawsakusqaypim tukuy kaykunata rikurqani:

Allin ruraq runapas wañunmi

allinta rurachkaspanpas.

Mana allin ruraqpas

unaytam kawsakun

mana allinta rurachkaspanpas.

¹⁶ Amayá alli-allin runaqa kaychu.

amataqyá llumpay yachaysapapas kaychu.

¿Imanasqataq kikillayki tukuyapaq-tukunki?

¹⁷ Amayá llumpay mana allin ruraqqa kaychu.

Amataqyá llumpay sonsoqa kaychu.

¿Imanasqataq manaraq tiempoykipiqa wañuyta munanki?

- 18 Allinmi huknin hapiynikipas
chaynataq huknin mana dejaynikipas.
Dios respetaq runaqa iskayninmantam lloqsinqa.
- 19 Llaqtapi gobiernaq chunka runakunamantapas mastaq
yachayninmi kallpanchan yachayniyoq runataqa.
- 20 Kay pachapiqa manam hukllapas kanchu
allin ruraq runaqa.
Manam kanchu allinllata ruraspa
mana huchallikuq runaqa.
- 21 Ama creeychu llapa rimasqankuta,
chaynapim mana uyarinkichu serviqnikipa
rimakususqaykita.
- 22 Qampas allintam yachanki.
Achka kutitam runamasikimanta rimakurqanki.

Yachayniyoq karuy munaymanta

- 23 Yachayniwanmi tukuy chaykunata pruebarqani.
Yachayniyoq kanaypaqmi munarqani
ichaqa mana haypay atina kasqantam
cuentata qokuruni.
- 24 Yachayqa imamantapas aswan karupiraqmi kasqa.
Mana pipapas entiendey atinan sasa-sasam kasqa.
- 25 Chaymi yachayniyoq hinaspas entiendeq
kanaypaq estudiarqani.
Yuyayniyoq hinaspas razonnioq
kanaypaqmi maskarqani
chaynapi sonso kayqa mana allin
kasqanta yachanaypaq,
chaynapi sonso kayqa loco hina
kasqanta yachanaypaq.
- 26 Chaymi tarirurqani
aswan llaki apamuqqa
mana allin warmi kasqanta.
Paypa sonqonqa toqlla hinam
makinkunapas chaqnaq cadena hinam.
Diospa agradonpaq kawsaqlam
chay warmimantaqa lluptinqa.
Huchallikuq runam ichaqa
chay warmiwan presocharachikunqa.
- 27 Ñoqa yachachiqmi sapa asuntopa imam kasqanta entienderuspay tariruni
kayta:

²⁸ ¡Manaraqmi tariniraqchu maskasqayta!
 Waranqa qarikunamantam tariruni
 Diospa agradonpaq kaqqa huk qarilla kasqanta,
 chulla qarilla confiakunapaq kasqanta.
 Ichaqa chulla warmitapas manam tarinichu
 llapallan warmikunamanta.

²⁹ Aswanqa kayllatam tariruni:
 Runataqa Diosmi unancharqa munasqanman hina ruraqta,
 ichaqa mana allin piensaymanmi qokurunku pasaypaqta.

8 ¹ ¿Pitaq yachayniyoq runa hinaqa kanman? ¿Pitaq imakunamantapas entien-
 deqqa kanman? Runapa yachayniyoq kayninqa uyantam kancharichin.
 Qaqchu uya kaynintam tikraykun.

Rey kasukuymanta

²Diospa qayllanpi jurasqaykiman hinayá reypa kamachikusqanta kasukuy.
³Reypa qayllanmantaqa amayá utqayman lloqsiychu. Amataqyá mana allinmanqa
 sayapakuychu. Reyqa imam munasqantam ruran. ⁴Reypa nisqanqa atiyniyoqmi.
 ¿Pitaq payta ninman: “¿Imatataq rurachkanki?” nispa?

⁵ Kamachikuy kasukuqtaqa manam pasanqachu imapas.
 Yachayniyoq runaqa yachanmi haykapim ruraytapas.
 Yachayniyoq runaqa yachanmi imaynam ruraytapas.

⁶ Imapas munaruyqa tiempoyoqllam.
 Imapas munaruyqa imaynam ruranallam.
 Runapa sasachakuyninqa llumpayllañam.

⁷ Runaqa manam yachanchu imapas pasananta
 nitaqmi pipas willanchu imaynam pasananta.

Kawsaymantawan wañuymanta

⁸ Manam pipas dueñochu vidanwanqa
 chaynapi vidanta hatallinanpaqqa.
 Manataqmi pipas harkakunmanchu
 wañunan punchawtaqa.
 Chay wañuymantaqa manam pipas librakunmanchu.
 Mana allin ruraqtaqa huchanqa manam lluptichinqachu.

⁹Kay pachapi llapa ruraykunamanta yachanaypaq churakuykuspaymi tukuy
 kaykunata rikurqani: Kanmi runapaq tiempo runamasinmanta munaychakuspa
 ñakarichinanpaq.

Chinkaruq waspiy hinalla kaqkunamanta

¹⁰ Rikurqanim mana allin ruraqkuna
 allin pampasqa kasqankuta.
 Rikurqanitaqmi Diospa agradonpaq kawsaqkunañataq
 llaqtapi qonqasqa kasqankuta.

Paykunaqa Diospa templonmanpas yaykuspam lloqsimuqku.
Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.

¹¹Runata mana allin rurasqanmanta mana chaylla castigasqankuraykum, wakin runakunapas sonqonkupi chaylla kachkanku mana allinta ruranankupaq. ¹²Hu-challikuq runaqa pachak kutita mana allinta rurachkaspapas unaytam kawsakun. Chaywanpas ñoqam yachani: Dios respetaq runakunaqa payta respetasqankuraykum allin kanqaku. ¹³Mana allin ruraqkunam ichaqa mana allinlla kanqaku. Diosta mana respetasqankuraykum vidanku tukurunqa llantuy hinalla. ¹⁴Kaypas kay pachapi chinkaruq waspiy hinallataqmi: Kanmi allin ruraq runakuna ichaqa mana allin ruraq runakuna hinam ñakarinku. Kantaqmi mana allin ruraq runakunapas allin ruraqkuna hina gozakuqkuna. Chaypas chinkaruq waspiy hinallam.

¹⁵Chaymi kusikuy vida allin kasqanmanta rimarini:

Runapaq allinqa kanman mikukuyllam,
tomakuyllam chaynataq kusikuyllam.
Chaykunallamiki kay pachapi Diospa qosqanqa,
watakunapi llamkasqanmanta kusichiqninqa.

¹⁶Ñoqam churakuykurqani yachayta reqsinaypaq hinaspa kay pachapi ruraykunatapas qawanaypaq. Kanmi runa tutapas-punchawpas mana puñunayachikuq. ¹⁷Diospa tukuy rurasqankunata qawaspaymi cuentata qokuruni: Runaqa manam entiendeyta atinmanchu kay pachapi rurasqa kaqkunamanta, entiendenanpaq maynataña maskaspanpas manam runaqa tarinqachu. Ichapas yachayniyoq runa ninman: “Ñoqam ichaqa yachaniña” nispa. Ichaqa manam cheqaptachu entienderun.

Runakunaqa wañuqlla kasqanmanta

9 ¹Llapa chaykunata estudiaruspaymi yacharuni:

Allin ruraqkunapas chaynataq yachayniyoqkunapas
rurasqankupiwanmi Diospa makillanpi kachkan.

Runaqa manam yachanchu kuyakuypas
otaq cheqnikuypas payman hamunanta.

²Llapallantam hina kaqla pasan.

Allin ruraqtapas hina kaqlam pasan.

Mana allin ruraqtapas hina kaqlam pasan.

Allin runatapas hina kaqlam pasan.

Mana allin runatapas hina kaqlam pasan.

Diospa chaskisqan runatapas hina kaqlam pasan.

Hina kaqlam pasan Diospa mana chaskisqan runatapas,

Diospaq animal wañuchipuqkunatapas,

Diospaq animal mana wañuchipuqkunatapas.

Huchayoq runatapas

hina kaqlam pasan.

Mana huchayoq runatapas

hina kaqlam pasan.

Juraq runatapas, juray manchakuqtapas
hina kaqlam pasan.

³Kay mana allinmi pasakun kay pachapi lliw ruraykunapi: Llapallantam hina kaqla pasan. Llapa runakunapas piensan mana allinllatam, wañunankukaman loco hina rurayllapi piensanku, chaymantañam rinku wañuqkunapa kasqanman.

⁴Kanraqmi esperanza kawsaq runapaqqa.
Wañusqa leonmantaqa
kawsaq allqom aswan allinqa.

⁵Wañunanmantam yachanku kawsaqkunaqa.
Manam imatapas yachanchu wañuqkunaqa.
Ima pagotapas manam chaskinchu wañuqkunaqa.
Manam pipas yuyarinkuñachu wañuqkunamantaqa.

⁶Tukurunñam kuyakuyninqa.
Tukurunñam cheqnikuyninqa.
Tukurunñam sientekuyninpas.
Kay pachapi tukuy ruraykunapiqa
manañam kanqachu ima rurananpas.

⁷Mikunaykitayá mikuy kusikuywan.
Vinoqkitayá tomay sonqomanta kusikuywan.
Diosqa agradakunmi rurasqaykikunawan.

⁸Tukuy tiempo yuraq pachallawan pachakuy.
Miski asnaq aceiteta umaykiman tukuy tiempo hinakuy.

⁹Kuyasqayki warmikiwanyá
vidata pasay tukuy tiempoqa.
Kay pachapi chinkaruq waspiy hinallam
Diospa qosusqayki vidaykiqa.
Chayna allin kawsakuyllam
sasa llamkasqaykipa pagonqa.

¹⁰Kallpaykiman hina ruray ima ruranaykitapas.
Wañuruspaqa manañam rurankichu imatapas.
Manañam piensankichu imatapas.
Manañam yachankichu imatapas.
Manañam yuyankichu imatapas.

Runakuna ukupi engañosokuna kasqanmanta

¹¹Kay pachapim kaykunatapas rikurqanitaq:

Manam apurawman kallpaqchu carrerapiqa ganam.
Manam valeroso soldadochu guerrapiqa ganam.
Mana yachayniyoq runapaqpas pisinmanmi mikuyqa.
Entiendeq runapaqpas pisinmanmi qori-qollqeqa.
Yachaysapa runapaqpas pisinmanmi favorqa.
Aswanqa sapakamapaqmi hamun tiempon.
Aswanqa sapakamapaqmi hamun suerten.

¹² Runapas wañunan horamantaqa manam yachanchu.
 Challwapas mallapa hapirunanmantaqa manam yachanchu.
 Urpitupas toqllapa hapirunanmantaqa manam yachanchu.
 Chaynam runapas mana allin horapi
 wañunanmanta mana yachanchu.
 Qonqayllamanta hapirachikuspan
 wañurunantam mana yachanchu.

Yachayniyoq kaymi imamantapas aswan allinqa

¹³ Kay pachapim rikurqanitaq hatunpaq rikchakapuwaq kay yachayta: ¹⁴ Karqam aslla runayyoq taksa llaqtacha. Chaypa contranpim ancha atiyniyoq rey hamuruspan muyuriqninpi hatun perqata hatarirachirqa vencenanpaq. ¹⁵ Chay llaqtachapim karqa yachayniyoq wakcha runa. Paymi yachayninwan chay llaqtachata librarurqa vencesqa kananmanta. Ichaqa manam pipas paymanta yuyarirqachu. ¹⁶ Chaymi nini: Valeroso kaymantapas aswan allinqa yachayniyoq kaymi. Chaywanpas wakcha runapa yachayninqa despreciasqam, nisqankunataqa manañam pipas kasuyta munankuchu.

¹⁷ Sonso runakunapa reyninpa
 qaparkachasqan uyarinamantaqa,
 yachayniyoqpa hawkalla
 rimasqan uyariymi aswan allinqa.

¹⁸ Guerrapaq armakunamanta aswan allinqa yachayniyoq kaymi.
 Huk huchallikuq runaqa achka allinkunatapas
 pierderachinmanmi.

10 ¹ Olorkuna ruraqpa olornintam
 wañusqa chuspikuna asnarirachin.
 Tumpa sonso hina ruraypas
 yachayniyoq runapa yachaynintam chinkarachin.
 Chayqa reqsisqa kaynintam pierderachin.

² Yachayniyoq runaqa allinkunallapim piensan.
 Sonso runañataqmi mana allinkunallapi piensan.

³ Mana yuyayniyoq runaqa kawsasqanpipas
 mana yuyayniyoq kasqantam qawachikun.
 Mana entiendeq hinaspa mana yuyayniyoq kasqantam
 llapallanman qawachikun.

⁴ Kamachikuq contraykipi piñakuruptionqa
 ama dejaychu llamkasqaykita.
 Humillakuspallaykim pampachachikunki
 llumpay piñachisqaykimanta.

⁵ Yacharunitaqmi kay pachapi huk mana allinmanta,
 chay pantaymi hamun gobiernaqkunamanta.

- ⁶ Mana yuyayniyoq runakunatam
alto puestokunapi churanku.
Apukunatañataqmi bajo puestokunapi churanku.
- ⁷ Rikurqanim sirvientekuna
caballokunapi sillasqa puriqta,
kamachikuqkunatañataq sirvientekuna hina
chakillankuwan puriqta.
- ⁸ Pozo uchkuq runaqa
uchkusqanmanmi wichiynkunqa.
Pipas perqa taqmaqtaqa culebram kachurunqa.
- ⁹ Pipas rumikuna horqoqqa rumikunawanmi hapirachikunqa.
Pipas yantata chitqaqqa yantasqanpim waqtakurunqa.
- ¹⁰ Laqoyasqa hachawanqa
runam aswan kallpawanraq waqtanqa.
Yachayniyoq runam ichaqa
yachayninman hina allinta ruranqa.
- ¹¹ Manaraq mansoyachisqa culebra kachuruptinqa
manañam ima ruraytapas
atinmanchu mansoyachiqninqa.
- ¹² Yachayniyoqpa rimasqankunaqa
uyariqkunatam favorecenqa.
Sonso runapa rimasqankunam ichaqa
kikillanta millpurunqa.
- ¹³ Rimayta qallaykuspanmi rima
mana pasaqkunallata.
Rimayta tukuruspanñataqmi rima
aswan mana valeqkunallata.
- ¹⁴ Mana yuyayniyoq runaqa rimayllam-rimanqa.
Manam pipas yachanchu
qepan hamuq tiempopi imapas pasanmantaqa.
¿Pitaqsi willanqa paypa qepanta
imapas pasaqmantaqa?
- ¹⁵ Sonso runaqa ñakarispam llamkan llumpayta.
Payqa manam reqsinchu llaqtaman riq ñanta.
- ¹⁶ Warmallaraq reyniyoq nacionqa
iimaynaraq kanqa!
Chaypi kamachiqkunapas tutapaymantapuni
convidollapi kaptinqa
iimaynaraq kanqa!
- ¹⁷ ¡Mayna kuisqam

reqsisqa runapa churin reyniyuq nacionqa!
 ¡Mayna kusionqam
 horallanpi mikuqkunapa gobiernasqa nacionqa!
 Paykunaqa kallpanchakunankupaqmi mikunku.
 Manam sinkakunankupaqchu paykunaqa huñunakunku.

¹⁸ Qella runapa wasinpa qatanqa wichirirunmi.
 Mana llamkay munaqpa wasintaqa
 parapas sutunmi.

¹⁹ Convidotaqa ruranku kusikunankupaqmi.
 Vinoqa kawsaspa gozakunapaqmi.
 Qollqeqa tukuy ima ruraqmi.

²⁰ Reytaqa ama ñakaychu piensasapallapas.
 Aputaqa ama ñakaychu puñunayki cuartopipas.
 Alton pawaq urpikum piensasqaykita aparunman.
 Raprayoqkunam rimasqaykikunata willaramunman.

11 ¹ Lamar qochaman tantata wischuchkaq hinayá
 aypukuy tantaykita.
 Punchawkuna pasaruptinmi
 tarirunki kaqllamanta.

² Qanchisman otaq pusaqman aypuy kapuqnirikunata.
 Manam yachankichu nacionman ima desgraciakuna hamunanta.

³ Puyukuna armakuptinqa allpamanmi paramunqa.
 Sachaqa surlawman wichiykusqanpim kuchparayanqa.
 Sachaqa norte lawman wichiykusqanpim kuchparayanqa.

⁴ Wayramunallanta suyaq runaqa manam tarpukunqachu.
 Puyumunallanta qawaq runaqa manam cosechanqachu.

⁵ Qamqa manam yachankichu
 wayrapa mayninmi risqanta.
 Qamqa manam yachankichu
 warmipa wixsanpi wawapa
 tulluchankuna wiñasqanta.
 Chaynam mana yachankichu
 tukuy ima ruraq Diospa rurasqankunata.

⁶ Tutapaymanta muhuykita tarpuy.
 Ama pisipaspayki chisinkuytapas tarpuy.
 Manam yachankichu
 mayqen tarpusqaykim wiñamunanta.

Manataqmi yachankichu
iskayninku igualla wiñamunanta.

- ⁷ Qawanapaq sumaqlañam achkiyqa.
iMayna allinmi intipa kanchaynin qawayqa!
⁸ Runa unay wata kawsaspaqa
chaynataq chay watakunapi kusikuspanqa,
yuyarichunyá tutayay hina
achka sasachakuy punchawkuna hamunanmanta.
Tukuy ima hamuqkunaqa chinkaruq waspiy hinallam kanqa.

Mozokunapaq consejokuna

- ⁹ Yaw mozo, qamqa mozo kaynikipi gozakuy.
Mozo kachkaspallaraq gozakuy.
Kawsakuy sonqoykipa munasqanman hina.
Kawsakuy ñawikipa qawasqanman hina.
Ichaqa ama qonqaychu Dios juzgasunaykita.
Ichaqa ama qonqaychu chaykunamanta juzgasunaykita.
¹⁰ Chaynaqa wischuyñayá sonqoykipi llakikuykunata.
Chaynaqa saqeyñayá sasachakuynikikunata.
Mozoyaypas chinkaruq waspiy hinallam.
Mozo kaypas chinkaruq waspiy hinallam.

- 12** ¹ Mozollaraq kachkaspaykiyá
unanchaqlikimanta yuyariy.
Mana allin tiempokuna manaraq hamuchkaptinyá
paymanta yuyariy.
Yañañataqmi chay tiempokunapi niwaq:
“Manañam gozakunaypaq tiempoñachu” nispa.
² Intipa achkiynin manaraq tutaykuruchkaptinyá
qamqa yuyariy.
Achkiypas manaraq chinkaruchkaptinyá
qamqa yuyariy.
Yuyariyá killapa achkiyninpas
manaraq tutaykuruchkaptin.
Yuyariyyá lucerokunapa achkiyninpas
manaraq tutaykuruchkaptin.
Yuyariyyá pararamuptin puyukunapas
hinallaraq kachkaptin.
³ Machuyaruptikiqa waqaychasuqniki makikikunam
katkatatanqa.
Chay tiempopiqa kallpayoq piernaykikunam eqoyarunqa.
Waqoykikunapas asllayarusqanraykum manaña kutanqachu.
Ventanamanta qawaqkunapas manañam
rikukunqachu.
⁴ Machuyaruptikiqa hawa lawman punkum wichqakurunqa.

Molinopa qapariyninmi menosyarunqa.
 Urpitupa waqasqan hinallañam
 vozninpas rikurirunqa.
 Takinanpaq vozninpas pasaypaqtam menosyarunqa.
⁵ Altokunapi kaspam manchakunki.
 Ñanpi kaqkunatam manchakunki.
 Almendras sachapa sisan hinam
 soqoyarunqa chukchaykipas.
 Aqarway uru hinam sasallataña purinkipas.
 Llapa ima munanaykim chinkarunqa.
 Wañuq runaqa wiñaypaq *yachanan
 sitiomanmi rinqa.
 Wañukuqmanta waqaqkunam callenta waqastin rinqa.

⁶ Yuyariyá unancha qnikimanta manaraq wañukuchkaspa,
 qollqe cadena hina manaraq tipiruchkaspa,
 qori tazon hina manaraq pakiruchkaspa,
 pukyupa patanpi puyñu hina manaraq pakiruchkaspa.

⁷ Ñutu allpamanta rurasqa cuerpoykim
 imam kasqan allpaman kutiykunqa.
 Espirituykiñataqmi
 qosuqniki Diosman kutiykunqa.

⁸ Yachachikuqmi nin:
 ¡Chinkaruq waspiy hinallam tukuy imaqa!
 ¡Pasaypaq chinkaruqlam tukuy imaqa!

Runapa imam rurananmanta

⁹ Yachachikuq runaqa manam yachayniyoqllachu karqa, aswanqa runakunamanmi yachachirqa imam yachasqanta. Payqa yuyaymanaspataqmi estudiarqa achkallaña rikchanachiykunata hinaspam chaykunata qatinasninpi qellqarqa. ¹⁰ Chay yachachikuqmi sumaq palabrakuna tariypi rirqa cheqap kaqman hina sumaqlataña allinta qellqananpaq.

¹¹ Yachayniyoq runakunapa nisqankunaqa tuksina puakuna hinam, paykunapa hukllaman huñuruspa nisqankuqa allin takasqa estacakuna hinam. Chaykunapa chillalla michiqpa qosqanmi. ¹² Chaynaqa churilláy, allinnikipa qyá chaykunallawan consejachikuy. Libro kuna qellqaytaqa manam haykapipas tukunmankuchu. Llumpay estudiaypas pisipaytaqmi.

¹³ Nisqaykunam tukurunña.
 Lliwmi uyarisqaña.
 Chaynaqa Diostayá respetay qamqa.
 Paypa kamachikuyninkunata yá kasukuy qamqa.
 Chayllam runapa tukuy rurananqa.

¹⁴ Diosqa runakunapa tukuy rurasqanmantam juzganqa.
 Allin rurasqanmantapas Diosmi juzganqa
 Mana allin rurasqanmantapas Diosmi juzganqa.
 Pakasqapi rurasqanmantapas Diosmi juzganqa.